

श्रुतसागर | श्रुतसागर

SHRUTSAGAR (MONTHLY)

Dec-2015, Volume : 02, Issue : 7, Annual Subscription Rs. 150/- Price Per copy Rs. 15/-

EDITOR : Hiren Kishorbhai Doshi

ररं कवीणरुदयतमेकोकरों तमेजीवनजगत
 अमधरमसनेदरं रंगपतंगतणीयरं एमबटकि
 आगलएदिजकामरं मानोमानोपायेयमुं नित
 गुरुजीकरं विहाररं अतिटाएफटुटेसही लो
 ए उंमेसांनलो आ वकविवेकरं श्रीवीरनीआ
 र्मलानकहीपांगस्या कोइ सुनआणी श्रीतरं फ
 गं आजआव्याकालचालसें निरागीसाक्षजी
 मनेहरं आ अधिकुंतु बूजेक ह्कं तेषमजोरु
 श्रीलागुपायरं पाटणरसुं करों उमेपाट
 गगुरुजयविशेशरं ए धनतेनगरीपाट

आचार्य श्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर

पू. आचार्यश्री के संयमयात्रा के ६९वें वर्ष प्रवेश
प्रसंग के उपलक्ष में

सभा को संबोधन करते
हुए पू. गुरुदेव

प्रसंग पर उपस्थित
श्रोतागण

पूर्व मुख्यमंत्री
श्रीचीमनभाई पटेल की
धर्मपत्नी श्रीमती
उर्मिलाबेन द्वारा गुरु
गुणानुवाद

ISSN 2454-3705

आचार्य श्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर का मुखपत्र

श्रुतसागर

श्रुतसागर

SHRUTSAGAR (Monthly)

वर्ष-२, अंक-७, कुल अंक-१९, दिसम्बर-२०१५

Year-2, Issue-7, Total Issue-19, December-2015

वार्षिक सदस्यता शुल्क-रु. १५०/- ❖ Yearly Subscription - Rs.150/-

अंक शुल्क - रु. १५/- ❖ Issue per Copy Rs. 15/-

आशीर्वाद

राष्ट्रसंत प. पू. आचार्य श्री पद्मसागरसूरीश्वरजी म. सा.

❖ संपादक ❖

❖ सह संपादक ❖

❖ संपादन निर्देशक ❖

हिरन किशोरभाई दोशी

डॉ. उत्तमसिंह

श्री गजेन्द्रभाई पढियार

एवं

ज्ञानमंदिर परिवार

१५ दिसम्बर, २०१५, वि. सं. २०७२, मार्गशीर्ष सुदि-४

प्रकाशक

आचार्य श्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर

श्री महावीर जैन आराधना केन्द्र कोबा, गांधीनगर-३८२००७

फोन नं. (०७९) २३२७६२०४, २०५, २५२ फेक्स : (०७९) २३२७६२४९

Website : www.kobatirth.org Email : gyanmandir@kobatirth.org

अनुक्रम

१ संपादकीय	डॉ. उत्तमसिंह	३
२ गुरुवाणी	आचार्य बुद्धिसागरसूरिजी	४
३ परभावमां पडवाथी हानि	आचार्य बुद्धिसागरसूरिजी	६
४ Beyond Doubt	Acharya Padmasagarsuri	८
५ Golden Steps to Salvation	Acharya Padmasagarsuri	१३
६ गुरुविहार गहुंली	डॉ. उत्तमसिंह	१५
७ श्री शीलांकसूरि ते कोण?	प्रो.हीरालाल रसिकलाल कापडिया	१८
८ आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर		
में ग्रंथसूचना शोध पद्धति : एक परिचय	रामप्रकाश झा	२२
९. 61st year of Sanyam Yatra	Jigar Dosi	२५
१०. ६१वें वर्ष में प्रवेश किया	डॉ. हेमन्तकुमार	२८
११. ६१वर्षनी भव्यातिभव्य उजवणी	गजेन्द्रभाई पढियार	३१

प्राप्तिस्थान :-

आचार्य श्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर

तीन बंगला, टोलकनगर,

हॉटल हेरीटेज की गली में,

पालडी, अहमदाबाद - ३८०००७

फोन नं. (०७९) २६५८२३५५

संपादकीय

डॉ. उत्तमसिंह

श्रुतसागर का यह अंक आपके करकमलों में सादर समर्पित है। इस अंक में गुरुवाणी शीर्षक के तहत आचार्यदेव श्री बुद्धिसागरसूरीश्वरजी म.सा. कृत 'प्रभु विरहोद्धार' नामक पद्यात्मक रचना प्रकाशित की जा रही है। जिसमें प्रभु महावीर के प्रति भक्तजनों के अनन्य वात्सल्य का निरूपण किया गया है। द्वितीय लेख 'परभवमां पडवाथी हानि' भी आचार्यश्री बुद्धिसागरसूरीश्वरजी कृत है, जो औपदेशिक और प्रेरक है।

तृतीय व चतुर्थ लेख राष्ट्रसंत आचार्य भगवंत श्री पद्मसागरसूरीश्वरजी म. सा. के प्रवचनांशों की पुस्तक 'Beyond Doubt' तथा 'Golden Steps to Salvation' से क्रमबद्ध श्रेणी के तहत प्रकाशित किये जा रहे हैं।

अप्रकाशित कृति प्रकाशन के तहत प्रस्तुत अंक में पं.श्री वीरविजयजीकृत 'गुरुविहार गहुंली' नामक प्राचीन कृति प्रकाशित की जा रही है।

मारुगुर्जर भाषा में गुम्फित यह पद्यात्मक रचना अतीव रोचक, बोधप्रद एवं भक्तिमय है। इसका प्रकाशन वि.सं. २०वीं शताब्दी के पूर्वार्ध में लिपिबद्ध हस्तप्रत के आधार पर किया जा रहा है जो श्री महावीर जैन आराधना केन्द्र कोबा के आचार्य श्री कैलासागरसूरि ग्रन्थागार में संग्रहीत है। इसके अलावा इस कृति की अन्य पांच हस्तप्रतें भी ज्ञानभंडार में संग्रहीत है जिनका सहयोग भी इसके प्रकाशनार्थ लिया गया है।

भूतपूर्व प्रो. हीरालाल रसिकलाल कापडियाजी का गुजराती लेख 'श्री शीलांकसूरि ते कोण?' पुनः प्रकाशित किया जा रहा है, जिसमें इन पूर्वाचार्यों का संक्षिप्त एवं सारगर्भित विवेचन प्रस्तुत किया गया है।

'आचार्य श्रीकैलासागरसूरि ज्ञानमन्दिर में ग्रन्थसूचना शोधपद्धति एक परिचय' लेख के तहत इस ग्रन्थागार में विद्यमान शोधसामग्री वाचकों के लिए कम से कम समय में उपलब्ध कराने हेतु प्रयुक्त संगणकीय प्रक्रिया का परिचय दिया गया है। जिसके माध्यम से हम अपने वाचकों को आवश्यक सामग्री यथाशीघ्र उपलब्ध करा पाते हैं।

श्रुतसागर

4

दिसम्बर-२०१५

यह लेख एक श्रेणी के तहत गतांक से क्रमबद्ध प्रकाशित किया जा रहा है। आशा है इस लेख के माध्यम से वाचकगण संस्था में उपलब्ध सूचनाओं के महासागर में से अपेक्षित सूचनाएँ सटीक रूप से किस-किस प्रकार से प्राप्त की जा सकती हैं; इससे अवगत होकर ग्रन्थालय द्वारा प्रदत्त सेवाओं का लाभ उठा पाएँगे।

जैसा कि आप सब को विदित हो ही गया होगा कि तीर्थंकर प्रभु महावीरस्वामी की लगभग छब्बीस सौ वर्ष प्राचीन प्रतिमाजी को उनकी ही जन्मस्थली क्षत्रियकुण्ड बिहार से कुछ समाजकण्टकों द्वारा चुरा लिया गया। इस घटना से संपूर्ण जैन समाज को भारी दुःख हुआ। हमारी आन्तरिक एवं धार्मिक भावनाओं को ठेस पहुँचानेवाली ऐसी घटनाओं की हम पुरजोर निन्दा करते हैं।

हालाँकि आप सब की प्रार्थना एवं सद्प्रयासों के फलस्वरूप प्रतिमाजी अखण्डित रूप में प्राप्त हो गई हैं, लेकिन सर्व-धर्म-समभाव वाले एक सभ्य और धार्मिक राष्ट्र में ऐसी घटनाओं के लिए कोई स्थान नहीं है। भविष्य में कहीं भी ऐसी घटनाओं की पुनरावृत्ति न हो इसके लिए हम सब जागरूक रहें और राष्ट्र एवं समाज के प्रति अपने कर्तव्यों का निर्वाह करें।

भारतीय प्राचीन इतिहास एवं संस्कृति के रक्षण में जैन श्रेष्ठियों एवं साधु-साध्वीजी भगवन्तों का अहम योगदान रहा है और आज भी है। हमारे पूर्वजों द्वारा हजारों वर्षों से संकलित एवं संरक्षित इस धार्मिक व सांस्कृतिक धरोहर के संरक्षण, संवर्धन का दायित्व हम सब का है, इस देश के प्रत्येक नागरिक का है और यही हमारी असली पहचान है। हमारा गौरवमय इतिहास प्राचनीकाल से ही इस बात का गवाह है।

इस अंक के माध्यम से हमारी विनम्र अपील है कि भारतीय प्राचीन धरोहर के संरक्षण संवर्धनार्थ सदैव तत्पर रहें और राष्ट्र की गरिमा को अक्षुण्ण बनाए रखने में सहभागिता पूर्वक यथायोग्य सहयोग प्रदान करें।

आशा है इस अंक में संकलित सामग्री द्वारा हमारे वाचक लाभान्वित होंगे व अपने महत्त्वपूर्ण सुझावों से अवगत कराने की कृपा करेंगे।

ગુરુવાણી

આચાર્યશ્રી બુદ્ધિસાગર સૂરિ જી

પ્રભુનો સાચો ભક્ત પ્રભુના વિરહમાં કેવો વિલ્વળ બની જતો હોય છે, પ્રભુ સાક્ષાત નથી, સીમંધરસ્વામી દૂર છે. આ કાળે તો પ્રભુ પ્રતિમા જ સાક્ષાત ભગવાનની ગરજ સારે છે, તે પ્રતિમા પણ ન હોય તો શું થાય? વર્તમાનમાં થયેલ ચોરીથી સમજી શકાય છે. ગર્ભમાં રહેલ પ્રભુએ માતાની વેદના સાંભળેલ તેમ ભક્તોની વેદના સાંભળી પ્રભુ પાછા આવી પણ ગયા. સાચા અંતરની સંવેદના હોય તો શું નથી થતું! એવી જ સંવેદના સભર એક કૃતિ અત્રે પ્રસ્તુત કરીયે છીયે.

પ્રભુ વિરહોદ્ધાર

શિખરિણી

- રૂએના બીજે તો, પ્રભુ તુજ વિના કોઈ સ્થલમાં,
મતિને આંખો તું, મુજશિર તુંહિ સર્વ તુંહિ છે.
મલો વ્હેલા પ્યારા, તુંહિ તુંહિ સ્મરું સર્વ સમયે.
બધાનો બેલી તું, પ્રભુ! તુજ વિના દુઃખવસમાં. ૧
- નિહાળું આકાશે, તુજ ગુણ સ્મરી પ્રેમમય થૈ,
નિહાળું જો તિરછું, ઉપવન ગિરિ વૃક્ષ નદીઓ.
સકલમાં શોધું હું, પ્રભુ! પ્રભુ! સ્મરી એક દિલથી,
અરૂપી જ્યોતિનું, સહજ ઉપયોગે દિલધર્યો. ૨
- હવેથી ના ચાલે, પ્રિય મુજ પ્રભો! એક ઘડીએ,
નિરાગીને સેવી, સહજપદની ઋદ્ધિ વરવી.
અમારા સિદ્ધાંતો, કદિ નહિ ફેરે કાર્ય કરશે,
ભલા ભાવે મળવું, નિજ વપુ રહ્યો નાથ નિરખી. ૩
- ખરી શ્રદ્ધા યોગે, અનુભવ થયો શુદ્ધ પ્રભુનો,
થશે ના તું દૂરે, શુભ બળથકી સ્થૈર્ય વધશે.
ટળે કર્મો સર્વે, પ્રભુ મુજ કરે શિષ્ય ચઢશો,
વહો “બુદ્ધ્યન્ધિ” ની હૃદય સ્ફુરણા મુક્તિ પથમાં. ૪

ૐ શાન્તિ: ૐ શાન્તિ: ૐ શાન્તિ

સંવત્ ૧૯૬૮ ચૈત્ર સુદિ ૯, પાટરા.

પરભાવમાં પડવાથી હાનિ

આચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિજી

રાગદ્વેષરૂપ પરભાવમાં પડવાથી મનની ચંચળતા થાય છે. પરભાવમાં પડવાથી ઈર્ષ્યા, દ્વેષ, નિન્દા, ખટપટ, ખંડન મંડન, અને પરના દોષ દેખવાનો દૃષ્ટિનો વ્યાપાર વગેરે દુર્ગુણો ઉત્પન્ન થાય છે અને તેથી વાસ્તવિક શાન્તિ પ્રાપ્ત થતી નથી. સાધુઓ પરભાવમાં પડીને રાગદ્વેષ વિકલ્પ સંકલ્પ શ્રેણિમાં ન પડાય તેની કાળજી રાખે છે અને સ્વસ્વભાવમાં રમાણતા કરવા માટે મનુષ્યોના પરિચયથી અપ્રતિબદ્ધપણે વિચરે છે. આત્મજ્ઞાનપૂર્વક નૈશ્ચયિક ચારિત્ર્ય પરિણતિવડે પરિણમિતસાધુ, વ્યવહાર ધર્મ ક્રિયાઓને સ્વાધિકાર પ્રમાણે કરતો છતો પરભાવ રમાણરૂપવિકલ્પ સંકલ્પ પ્રપંચ ન પડાય તેનો ઉપયોગ રાખે છે અને પરભાવ રમાણ વિકલ્પ સંકલ્પના કારણોના સમૂહ મધ્યે સ્થિત છતાં પણ તેમાં નૈશ્ચયિકચારિત્રપરિણતિ બળવડે પરભાવમાં પડી શકતો નથી. આવી સ્થિતિ પ્રાપ્ત કર્યા કરવી એ સમાધિજ છે.

નિર્ભય સ્વરૂપ આત્મા છે. ભય એ આત્માનો શુદ્ધ ધર્મ નથી તેથી ગમે તેવી અવસ્થામાં પોતાના આત્માને નિર્ભય રાખવો. દેહ અને દૃશ્ય પદાર્થોમાં હું એવી સ્ફુરણા ઉઠે છે તેમાંથી હું એવી વૃત્તિ કાઢી નાખવાથી આત્માની શુદ્ધતાનો અનુભવ આવે છે. દુનિયાથી કદિ બીવું નહિ. પોતાના આત્મધર્મનો ખ્યાલ કરવો એજ ઉત્તમ લક્ષ છે. જ્ઞાનીને અનેક વિપત્તિઓ આવે છે પણ તે વિપત્તિઓને ગણતો નથી, કારણ કે વિપત્તિઓથી પોતે ઘડાય છે અને પોતાના જ્ઞાનને પકવ કરી શકે છે. જ્ઞાનવડે અનેક પદાર્થો દેખી શકાય છે તેથી જ્ઞાનીને આનન્દ થાય છે. બાહ્યની ગમે તેવી વિપત્તિના પ્રસંગમાં પોતાના આત્માને બાહ્યની અસર થતી નથી એમ દૃઢ ભાવ ધારવો. પોતાના સંબંધી અર્થાત્ બાહ્યથી શરીરના સંબંધને લેઈ નામોચ્ચારણ પૂર્વક કોઈ ગમે તે બોલે તે વખતે એવી રીતે વિચાર કરવો કે નામ અને રૂપથી હું ભિન્ન છું. જે જે નામો પાડેલાં છે તે મારાં નથી. જે જે રૂપી પદાર્થો છે તે મહારા નથી. નામ અને રૂપથી હું ભિન્ન છું. નામ અને રૂપથી ભિન્ન એવા મારા સ્વરૂપને દુનિયા જાણી શકતી નથી. જે મહને ખરી રીતે જાણે છે તે તેને જાણે છે. જે આત્માને જાણે છે તે પોતાને તથા પરને જાણે છે તેથી તે આત્મજ્ઞાની છે. આત્મજ્ઞાની નામ રૂપના પ્રપંચમાં અહંવૃત્તિ ધારતો નથી અને તે અહંવૃત્તિનો પરજીવો પર આક્ષેપ કરતો નથી. જે આત્માને જાણે છે તે બાહ્ય વસ્તુઓમાં વા બાહ્ય પ્રપંચોમાં રાચતો માચતો નથી. હું આત્મા છું, સત્તાએ સિદ્ધનો ભ્રાતા છું. સત્તાએ મહારામાં

SHRUTSAGAR

7

December-2015

અને સિદ્ધમાં કંઈ ફેર નથી. આવા મહારા સ્વરૂપનો ઉપયોગ દેતાં અજ્ઞાનરૂપ અંધકાર ક્યાંથી હોય? આત્મજ્ઞાની અધિકાર પરત્વે કર્મયોગી હોય છે પણ કર્મમાં અલિપ્ત રહીને કર્મ કરી શકે છે, એવી તેની આત્મદૃષ્ટિ હોય છે તેથી તે બાહ્યથી કર્મોની (કાર્યોની ક્રિયાઓની) સાથે સંબંધિત હોવા છતાં કમલપત્રવત્ અન્તરથી નિર્લેપ રહે છે. આવી ઉત્તમ જ્ઞાનીની સ્થિતિને જ્ઞાની જાણી શકે છે. અજ્ઞાની ધૂક ખરેખર આત્મારૂપ સૂર્યને દેખી શકતો નથી. નેતિ નેતિ પોકારીને વેદાન્ત શાસ્ત્રો જોતું પરિપૂર્ણ વર્ણન કરી શકતાં નથી અને જૈનાગમો અવત્કવ્ય એ ભંગ કથીને આત્મતત્ત્વનું પરિપૂર્ણ વર્ણન કરવાની અશક્યતા દર્શાવે છે એવું આત્મતત્ત્વ તેજ હું છું. તેનામાં ઉંડા ઉતરવાથી હું તુંની સ્ફુરણાનો વિલય થાય છે. આત્માની અશુદ્ધ પરિણતિ એજ સંસાર અને આત્માની શુદ્ધ પરિણતિ એજ મોક્ષ છે. આત્માની અશુદ્ધ પરિણતિ એ કર્મજન્ય છે માટે તેનાથી દૂર રહેવા અન્તર્મુખોપયોગથી આત્માના શુદ્ધ ધર્મમાં સમાણતા કરવી તેમાંજ ગુણસ્થાનકનો અન્તર્ભાવ થાય છે.

(ધાર્મિક ગદ્યસંગ્રહમાંથી સાભાર)

પ્રથમ ભાવોનું સંકલન

પ્રથમ તીર્થંકર-આદિનાથ ભગવાન	પ્રથમ ગણધર-પુંડરીક સ્વામી
પ્રથમ સાધ્વી-બ્રાહ્મી	પ્રથમ શ્રાવિકા-સુભદ્રા
પ્રથમ શ્રાવક-શ્રેયાંસ	પ્રથમ કેવલી-આદિનાથ ભગવાન
પ્રથમ મોક્ષગામી-મરુદેવી માતા	પ્રથમ વિહરમાન-સીમંધર સ્વામી
પ્રથમ ચક્રવર્તી-ભરત	પ્રથમ વાસુદેવ-ત્રિપૃષ્ઠ
પ્રથમ પ્રતિવાસુદેવ-અશ્વગ્રીવ	પ્રથમ બલદેવ-અચલ

વહેતા પાણી નિર્મળા, પડ્યા ગંદા હોય,
સાધુ તો ફિરતા ભલા, દાગ ન લાગે કોય.

Beyond Doubt

Acharya Padmasagarsuri

The soul is born out of elements like earth etc. And when the elements get weakened and destroyed, then the soul's utility also gets nullified. Therefore the above cited mention of non existence is about this state of the soul when it loses its existing form and shape”.

Thus Lord Mahavira cleared Indrabhuti's doubt with ease and interest. He was extremely satisfied by the reply and he at once, along with his 500 disciples got initiated into the Sharma-na faith and tradition.

In the beginning Indrabhuti was confused by certain words of the Vedas. Most of the people who are unable to grasp the right meaning, get into labyrinth.

Once Seth Mafatlal went for a fair and in the night while returning home by walk, he slipped into a well which did not have the walls around it. He began to shout for help. At that time a monk who was passing that way, heard his cry. On hearing the woe of the Seth he began to advice the person in distress, “Friend, whatever punishment God has given you, bear it with patience, for you shall be cleansed of all your sins and thereby you shall be liberated from the cycle of birth and death. Do not make any effort to come out of the well”. Thus the monk advised him and went his way. After sometime a politician came that way and he too began to give a lecture to the poor man. He said “You have fallen in this well because there is no wall around. It is not only your problem but it is a national problem. In India there are thousands of villages and there are many wells which have no walls. I shall introduce a bill in the forthcoming session of the parliament, demanding all the wells in India to have walls built on all the four sides and from then after we shall not have such

accidents. Please do not worry”. The Seth replied, “The need of the hour is not your bill before the parliament but your help is of utmost importance. Otherwise I shall lose my life”. “The leader then said to the Seth that It will be very nice if the Seth loses his life. for the bill will then be treated as urgent and shall be passed immediately by the parliament.

After the leader left the place, a god fearing and religious householder came that way. He heard the cry and took the rope which he was carrying with him, lowered it in the well so as to reach the Seth and asked the Seth to catch hold of it and come out of the well. He said “It is written in our holy scriptures that if you rescue a person who has fallen into the well; you earn a lot of ‘Punya’ enabling you to reach the heaven after death. Since many years I have been carrying this rope to earn some punya but did not get an opportunity to do so. Now that I have got a chance, my patience and hard work shall now bear fruit”.

The Seth thanked the kind householder and caught hold of the rope and came out of the well. As soon as he pulled him out, the ranatic house holder immediately pushed, him into the well and when the troubled person asked him why did he take all the trouble to pull him out, if he wanted to push him in the well, the ignorant fellow replied that if he did this again and again he shall acquire lot of Punya securing a high place in the heaven.

When the Seth said that if the householder kept doing this again and again he will be acutely hurt and may also lose his life. The fellow then said “I am least bothered with what happens to you. I am only interested in acquiring Punya and booking a place in the heaven.

After a long wait I have got this rare chance and I shall utilize it to the greatest possible extent.”

The above illustration is given to explain the confusion

श्रुतसागर

10

दिसम्बर-२०१५

caused by wrong reasoning of divine words and Principles. The Gita, the Agamas, Puranas, Kuran, Vedas, Bible, Pittaka or any Scripture and any holy book for that matter could not make us pure and perfect, because we all are trapped in the web of grandiloquence and statements, because we are unable to 'feel the pulses' of vibrant words.

Indrabhuti too was quite familiar with the Vedic statements but he could not interpret them in the right light, and was confused with the contradictory statements of the Vedas. If he would not have come in contact with Lord Mahavira he would have lead his whole life bearing the burden of his doubt.

CHAPTER 5

What was the reason for Indrabhuti's confused state of mind? The reason was that he lacked 'Anekanta Veda' i.e. 'manysided' view in life. One sided view of anything leads to conflict and many folded approach helps to perceive things in the right perspective. One who adopts the former point of view sees the one in many and many in one. The word "World" is used in singular number in practice, but in the world there are many continents, in each continent there are many countries, in each country there are many states, in each state there are many districts, in each district there are many taluks, in each taluk there are many villages containing many houses and in each house there are many people and there are numerous thoughts in each of the people's mind. In the 'Acharanga Sutra' it has been told by Lord Mahavira:-

“जे एगं जाणइ से सव्वं जाणइ, जे सव्वं जाणइ से एगं जाणइ”

“One who knows the supreme soul knows all and the one who knows all, knows the soul”. Many people are of the opinion that Syadvada (Anekanta vada) 'non-absolutism' is Sansh-ayavada is sceptical (doubtful) and non committal in its atti-

tude. But this attitude of people is wrong because in doubt both possibilities are indefinite (not applicable). For example when you say “This is silver or pearl”, you are not quite sure of the thing being silver or pearl. Averse to this kind of scepticism is Anekanta vada, because in Anekanta vada one is quite sure of either possibilities. Half glass milk can be said to be either half full or half empty. Though both the statements are expressed opposingly yet they are correct because they speak the truth from the alternate points of view.

A follower of Anekantavada is very correct in his approach because he uses the power of discrimination aptly. No one can be harmed and be unhappy by his solutions to problems. Once a king dreamt that all his teeth had fallen. Early morning he called the astrologers and told them about his dream. One astrologer said, “All your relatives will die before your eyes”. The king was quite sad and depressed by the prediction. At that very moment another astrologer said “Your Highness, the dream says that your age seems to be longer than all your relatives’ age”. The King was very pleased and satisfied by the answer and rewarded the latter. Both the astrologers predicted the same truth but their approach was different.

In a village there lived a Brahmin called Dandabharathi, He was little educated and was considered a scholar by the ordinary people of the village. He had defeated many people in religious arguments.

He asked only one question which everyone failed to answer and for this reason he remained uparalleled. He demanded the meaning of ‘KHAVVA, KHAIYA, KHAIYA’. When the competitors failed to explain the meaning of those words he would snatch everything from them.

One particular scholar heard about this so called scholar and came forward to debate with him. The villages were the

witnesses and judges to the debate and the bet between the two scholars was that who ever lost in the debate will give up his possessions. Dandabharati and his competitor, Lathbharati got ready for the debate. Lathbharati asked him to condemn the fact that the Vedas are four. Dandabharati who was only a scholar in name began the arguement as follows. "Along with a man in his house there live with him, his wife and children, so also the Vedas are four and have four wives and four children. Hence in all there are twelve Vedas, I have refuted your statement and now it is your turn to define the term "KHAVVA, KHAIYA, KHAIYA".

Lathbharati was a genuine scholar. Hence he said that the term KHAVVA, KHAIYA, KHAIYA" is not complete. The exact and complete sentence is as follows:-

The villagers declared Lathbharati victorious in debate and Dandabharati as per the bet, quit the village and went away.

Once an American asked Swami Vivekananda. "Why do you wear American shoes when you regard Indian culture and tradition to be unique in the world?" Swamiji replied "The intellect is the highest authority in the body and is held high on the head. Hence I wear a turban on the head which is Indian. But the feet are the servants of my body and the shoes protect my feet. These shoes are the servants of my servant (feet) and an employee may belong to any country. That is why my shoes are American." The American could not speak a word further.

Once a priest in America assembled all the scriptures of almost all the religions of the world. He intentionally placed the "Bhagawad Gita" below all the holy scriptures and took Swamiji near the table. Swamiji realized the insinuation and remarked, "Good foundation! The foundation is very strong. Do not ever make the mistake of removing the Gita from that place, otherwise all other literature including the Bible will roll and fall down."

(Countinue...)

GOLDEN STEPS TO SALVATION

GIVING CHARITY

Acharya Padmasagarsuri

OH, YOU MAGNANIMOUS PEOPLE!

Yesterday, we thought about self-sacrifice. Even while giving some help to others, we have to make some self-sacrifice. But one can make self-sacrifice without giving away anything. A sadhu is an anagar. He renounces his home; but he does not give away his house to anyone. Self-sacrifice implies discarding attachments but when we make a gift, it has to be received by someone.

अनुग्रहार्थं स्वस्यातिसर्गो दानम् ॥
विधि-द्रव्य-दातृ-पात्रविशेषात्तद्विशेषः ॥

- तत्त्वार्थ सूत्र ७/३३-३४

Anugrahartham Swasyatisargo danam

Vidhi-dravy-datru-Patrvisheshattadvisheshah

-Tatvartha Sutra, 7/33-34

“A gift is given when it is received by someone. The quality of a gift made depends on propriety, the thing given, the giver of the gift and the fitness of the person to whom it is given.” This sutra makes it clear that in giving away anything discretion is more important than self-sacrifice. The propriety (vidhi) in respect of a gift is to think of the place, and time for making the gift and the principles of the recipient. Dravyavichara (the consideration of the article to be given away) is to consider the quality of the article that we are giving away and its usefulness to the recipient.

Datrvichara (consideration of the giver of the gift) is to consider the extent of the giver's faith and his attitude towards the recipient. This implies that the giver should have no

श्रुतसागर

14

दिसम्बर-२०१५

contempt or indifference or jealousy for the recipient. Moreover he should not regret having given the gift and should not feel unhappy about it. A consideration of these things is Dravyavichara. Patravichara is a consideration of the fitness of the recipient to receive the gift. In other words, the giver should see whether the recipient deserves the gift or not. That is whether he will make a proper use of the gift or not.

Kindness or the act of giving a gift is the root of all virtues in man. Kindness or benevolence has been described as being the mother of dharma or the religious temperament.

धम्मस्स जणणी दया ॥

Dammaṣṣa Janani daya.

Daya or kindness is the mother of Dharma or righteousness.

What is that dharma? It is kindness or giving help to others. Dana or gift is the concrete and constructive manifestation of kindness. A man cannot give away a gift in the real sense of the word, until and unless he has compassion and commiseration for the needy. The following stanza describes the rarity of the quality of charity:

**शतेषु जायते शूरः, सहस्रेषु च पण्डितः ।
वक्ता दशसहस्रेषु, दाता भवति वा न वा ॥**

Shateshu jayathe shurah;

Sahasreshu cha panditah

Vakta dasahasreshu

databhavati va na va

One out of a hundred becomes a hero, one out of a thousand becomes a scholar; one out of ten thousand becomes an orator but a benevolent man may appear or may not at all appear. In other words, a benevolent man rarely appears.

(Countinue...)

॥ गुरुविहार गहुंली ॥

डॉ. उत्तमसिंह

प्रस्तुत कृति 'गुरुविहार गहुंली' प्रसिद्ध कवि श्री वीरविजयजी द्वारा रचित है। प्रायः अद्यपर्यन्त अप्रकाशित इस कृति का प्रकाशन वि.सं. १९४१ में लिपिबद्ध हस्तप्रत के आधार पर किया जा रहा है जो 'आचार्य श्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमन्दिर कोबा' के ग्रन्थागार में संग्रहीत है। इसके अतिरिक्त हमारे ग्रन्थागार में इसी कृति की लगभग अन्य पाँच और प्रतियाँ संग्रहीत हैं जिनका सहयोग भी हमने इस कृति के संपादन में लिया है। कृति, कर्ता एवं हस्तप्रत आदि का संक्षिप्त परिचय निम्नवत है-

कृति परिचय : सत्तरह गाथाओं में गुम्फित प्रस्तुत पद्यबद्ध कृति मारुगुर्जर भाषा में निबद्ध है। अति सुन्दर, सरल, सरस इस रचना को 'गुरुविहार गहुंली' नाम दिया गया है, जिसके माध्यम से जैन श्रावक-श्राविकाओं की जैनधर्म व श्रमणवृन्दों के प्रति आस्था, श्रद्धा एवं हृदय के उद्गारों को व्यक्त किया गया है। श्रमण परम्परा में साधु-साध्वीजी भगवन्तों के विहार की परम्परा अनवरत चलती आ रही है। वर्ष दरम्यान सिर्फ चातुर्मासकाल में ही श्रमणवृन्द एक स्थान पर निवास करते हैं। चातुर्मास की अवधि पूर्ण होते ही वे अपने शिष्य-प्रशिष्यों के साथ देशाटनार्थ पैदल निकल पडते हैं जिसे 'विहार' कहा जाता है।

जैन श्रावक-श्राविकाओं द्वारा श्रमणवृन्दों के समक्ष अपने नगर अथवा संघ में अधिक से अधिक समय तक विराजने व धर्मदेशनार्थ की जानेवाली प्रार्थना में प्रमुख रूप से श्राविकाओं द्वारा गुरुभगवन्तों की स्तुति हेतु गाई जानेवाली ऐसी पद्यात्मक रचनाओं को 'गहुंली' कहा जाता है। यहाँ गुरु, विहार और गहुंली इन तीनों शब्दों के मेल से कृति-नाम व विषय-वस्तु का सहज ही बोध हो जाता है।

कर्ता परिचय : इस कृति की अन्तिम गाथा में कर्ता ने 'सुभवीर वचनरस चातुरी' पंक्ति द्वारा अपने गुरु के साथ स्वकीय नामोल्लेख किया है। इससे स्पष्ट होता है कि इस कृति की रचना शुभवजयजी के शिष्य वीरविजयजी ने की है।

श्रुतसागर

16

दिसम्बर-२०१५

आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ग्रन्थागार कोबा की कंप्यूटरीकृत ग्रन्थसूचना-शोध-प्रणाली में वीरविजजी की गुरुपरम्परा एवं शताधिक कृतियों की माहिती दर्ज है। जिसके तहत तपागच्छीय गणिश्री शुभविजयजी के शिष्य के रूप में पं. श्री वीरविजयजी का नामोल्लेख मिलता है। इनका समय वि.सं. १९वीं शताब्दी है। इन्होंने अपनी कृतियों में अपने गुरु को स्मरण करते हुए शुभवीरविजय के रूप में स्वकीय नामोल्लेख किया है व इनके दादागुरु गणिश्री जसविजयजी थे।

प्रत परिचय : हमने यहाँ आदर्श प्रत के रूप में प्रतसंख्या ८१३७५ को आधार बनाया है जो वि.सं. १९४१ पोष माह, शुक्लपक्ष, नवमी तिथि, भृगुवार (शुक्रवार) के दिन लिपिबद्ध की गई है। एक पत्र में दोनों ओर लिखी हुई इस प्रति की लिपि प्राचीन देवनागरी है। अक्षर सुवाच्य हैं व प्रत्येक पंक्ति में लगभग ४० से ४५ अक्षर निबद्ध हैं। प्रतिलेखन-पुष्पिका, गाथा-संख्याओं की पार्श्वरेखाएँ व प्रथम-मंगल-सूचक-चिह्न लाल स्याही से लिखे हुए हैं। इस प्रत का परिमाण २४.५०X११.५० है।

॥ गुरुविहार गहुंली ॥

आज रहो मनमोहना, तुमने कहुं छुं वारो वार रे।

कठीण^१ रुदय^२ तमे कां करो, तमे जीवन जगत आधार रे ॥१॥

आज रहो...

सुगूण सनेहा साधुजी, तुमसुं अम धरम सनेह रे।

रंग पतंग तणी परें, एम छटकि न दीजे छेह रे ॥२॥

आज रहो...

चालवुं चालवुं सुं करो, तुम आगल एहि ज काम रे।

मानो मानो पाये पडुं, नित राखो मारि माम^३ रे ॥३॥

आज रहो...

संघ आग्र^४ घणुं करें, श्रीगुरुजी करें विहार रे।

अति ताणु टुटे सही, लोकमां एसी वाण^५ रे ॥४॥

आज रहो...

वलतु मुनीवर इम भणे, तुमे सांभलो श्रावक विवेक रे।

श्रीवीरनी आणां छे एहवी, साधुने नवकल्पी विहार रे ॥५॥

आज रहो...

धर्मलाभ कही पांगर्या^६, कोइसुं न आणी प्रीत रे।

फरी पाछु जोवे नही, एहवी रुडि साधुनी रीत रे ॥६॥

आज रहो...

१. कठिन, २. हृदय, ३. मनुहार, ४. आग्रह, ५. वाणी, ६. आगे बढना.

SHRUTSAGAR

17

December-2015

आज आव्या काल चालसें, निरागी साधुजी जेह रे ।	
हा हा हुं एम जाणती, एहवा साधुनो सो सनेह रे ॥७॥	आज रहो...
अधिकुं ओछू जे कह्युं, ते खमजो ऋषीराय रे ।	
संवर दयावंत साधुजी, तुमने लली लली लागु पाय रे ॥८॥	आज रहो...
पाटण पाटण सुं करो, तुमे पाटण पातलो देश रे ।	
एक चामासुं इहां करो, तुमे जगगुरु जय विशेष रे ॥९॥	आज रहो...
धन ते नगरी पाटणपुरी, श्रीगुरुजी करे विहार रे ।	
भविक जीव प्रतिबोधवा, एहवा साधुनी बलीहार रे ॥१०॥	आज रहो...
देश देसांतरना देहरा, जिहां जुहारो ^१ तुमे देव रे ।	
तिहां मुझने संभारजो, चित धरजो अहनिशमेव रे ॥११॥	आज रहो...
उठि प्रभाते आवति, गुरुचरण उपासन काज रे ।	
हवे स्वामि वियोगें एकली, नही गमसे हमने आज रे ॥१२॥	आज रहो...
मधुरि ^२ सुतवांणी सांभलि, किम विसरसें अम तेह रे ।	
कीम सुके नवपलव तरु, जे सीचो अमरत मेह रे ॥१३॥	आज रहो...
जिम तारक जोति निहालतां, सांभरे रोहीणी भरतार रे ।	
तिम तुम मुख देखी सांभरे, मने सोहम जंबुकुमार रे ॥१४॥	आज रहो...
मे काल गयो नथी जांणीयो, सुखे मगन रहे जिम देव रे ।	
हवे धन्य नगर ते लोकने, जे करसे तुम पाय सेव रे ॥१५॥	आज रहो...
कह्युं थोडुं घणुं जाणज्यो, आ संघतणी अरदास रे ।	
जय जय होज्यो तुमने सदा, भविकलोकनि पूज्यो आस रे ॥१६॥	आज रहो...
कोइ दिन अमने संभारजो, वली वरस वचें एकवार रे ।	
सुभवीर ^३ वचनरस चातुरी, चतुर गावंती नार रे ॥१७॥	आज रहो...

॥ इति श्री गुहली संपूर्णम् ॥

॥ संवत् १९४१ ना पोषमाशें शुक्लपक्षे नवमी तिथो श्री भृगुवासरे ॥

१. दर्शन करने के अर्थ में, २. सूत, ३. शुभवीर.

શ્રી શીલાંકસૂરિ તે કોણ ?

પ્રો. હીરાલાલ રસિકલાલ કાપડીયા

જૈન દૃષ્ટિ અનુસાર આ અવસર્પિણી કાળમાં ચોવીસ તીર્થંકરો થઈ ગયા છે. એ પૈકી પહેલા, સોળમાં, બાવીસમાં, ત્રેવીસમાં અને ચોવીસમાં એ પાંચે તીર્થંકરોનાં નામ જૈન સમાજમાં અને કેવળ ત્રેવીસમાં તીર્થંકરનું પાર્શ્વનાથ નામ અજૈન સમાજમાં સુપ્રસિદ્ધ છે, જ્યારે બાકીનાનાં નામ એટલાં સુપ્રસિદ્ધ નથી. આવી હકીકત જે જૈન મુનિવરો ગ્રંથકારો-લેખકો થઈ ગયા છે તેમના સંબંધમાં પણ જોવાય છે. દાખલા તરીકે શ્રી સિદ્ધસેન દિવાકર, શ્રી મલ્લવાદી, યાકિનીમહત્તરાધર્મસૂનુ શ્રી હરિભદ્રસૂરિ, કલિકાલસર્વજ્ઞ શ્રી હેમચન્દ્રસૂરિ અને ન્યાયવિશારદ શ્રી યશોવિજયગણિ એ પાંચ મુનિવરોનાં નામથી જૈન જગત્ સુપરિચિત છે, જ્યારે અન્ય જૈન લેખકોને સામાન્ય જનતા ભાગ્યે જ, ઓળખે છે. આથી તો શ્રી શીલાંકસૂરિનું નામ સાંભળતા ‘એ શ્રી શીલાંકસૂરિ તે કોણ’ એવો પ્રશ્ન સહજ પૂછાય છે. આનો ઉત્તર આપવો એ આ લેખકનું પ્રયોજન છે એટલે હવે હું એ દિશામાં પ્રયાણ કરું છું.

શ્રમણ ભગવાન શ્રી મહાવીરસ્વામીના ૧૧ ગણધરોમાંના પાંચમા ગણધર શ્રી સુધર્મસ્વામીએ રચેલાં ૧૨ અંગો (દ્વાદશાંગી) માંથી આજે આપણે દિટ્ટિઠવાય સિવાયનાં ૧૧ અંગો અમુક અંશે ઉપલબ્ધ થાય છે. એ અગ્યાર અંગોમાં આચાર એ પહેલું અંગ અને સૂચગડ એ બીજું અંગ ગણાય છે. આ બંને અંગો ઉપર સંસ્કૃતમાં ટીકા રચવાનું માન શ્રી શીલાંકસૂરિને મળે છે.

નવાઈની વાત છે કે આચાર ઉપર ક્યારે ટીકા રચાઈ એ સંબંધમાં જુદી જુદી હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં ભિન્ન ભિન્ન ઉલ્લેખ જોવાય છે. રચનાસમય તરીકે શકસંવત્ ૭૭૨, શકસંવત્ ૭૮૪, શકસંવત્ ૭૯૮ અને ગુપ્ત સંવત્ ૭૭૨નો નિર્દેશ છે. આ પૈકી શકસંવત્ ૭૯૮ એટલે કે વિક્રમસંવત્ ૯૩૩ મને વધારે વિશ્વસનીય જણાય છે. ગુપ્તસંવત્ થી શું સમજવું એ સંબંધમાં મતભેદ જોવાય છે એટલે એનો વિચાર હું અત્ર કરતો નથી.

સૂચગડની ટીકાના રચનાસમય પરત્વે કોઈ ઉલ્લેખ જોવાતો નથી, પણ એ તેમ જ આચારની ટીકા રચવામાં શ્રી વાહરિગણિએ શ્રી શીલાંકસૂરિને-શ્રી શીલાચાર્યને સહાયતા કર્યાનો ઉલ્લેખ તે તે ટીકામાં મળે છે. આ વાહરિગણિ તે કોણ તે વિષે આપણે હજી સુધી તો અંધારામાં છીએ એટલે આ ઉલ્લેખ આ દિશામાં કથો વિશેષ પ્રકાશ પાડતો નથી.

પ્રભાવકચરિત્રમાં જે અભયદેવસૂરિપ્રબન્ધ છે તેમાં એમ કહ્યું છે કે શ્રી શીલાંકસૂરિએ પહેલાં ૧૧ અંગો ઉપર ટીકા રચી હતી, પણ પહેલાં બે અંગો સિવાયનાં નવ અંગો ઉપરની ટીકા વિચિછન્ન જવાથી શ્રી અભયદેવસૂરિએ ત્રીજાથી અગ્યારમા સુધીનાં અંગો ઉપર ટીકા રચી. આ ઉલ્લેખ ભ્રાન્ત છે, કેમકે ઠાણની ટીકામાં શ્રી અભયદેવસૂરિ પોતે જ કહે છે કે એના ઉપર કોઈએ ટીકા રચી નથી. વળી શ્રી જિનવલ્લભસૂરિ પણ અષ્ટસપ્તતિકામાં એ જ વાત કહે છે. વિશેષમાં આગમોદ્ધારક જૈનાચાર્ય શ્રી આનંદસાગરસૂરિ પણ આ હકીકત સ્વીકારે છે, કેમકે આ વાત વિસેસાવરસયભાસની શ્રી કોટ્યાચાર્યની વૃત્તિ સહિતની આવૃત્તિની એમની પ્રસ્તાવના ઉપરથી જોઈ શકાય છે. શ્રી અભયદેવસૂરિએ વિવાહપણ્ણત્તિની ટીકાના ૬૫૯ બ પત્રમાં એ પાંચમા અંગની ચુણ્ણ તેમજ ટીકાનો નિર્દેશ કર્યો છે. એ ટીકાના કર્તા કદાચ શ્રી શીલાંકસૂરિ હોય અને એ ટીકાનો પ્રભાવકચરિત્રકારના સમય પૂર્વે ઉચ્છેદ ગયો હોવાથી ઉપર્યુક્ત દંતકથા પ્રચલિત બની હોય. આવી પરિસ્થિતિમાં બહુમાં બહુ પહેલા, બીજા અને પાંચમા અંગની ટીકા શ્રી શીલાંકસૂરિએ રચ્યાનું અનુમાન થઈ શકે.

આચારની ટીકામાં ત્રીજા પદમાં શ્રી શીલાંકસૂરિએ સૂચવ્યું છે કે શસ્ત્રપરિજ્ઞા (જે આચારનું પહેલું અધ્યયન છે તે) ના ઉપર ગંધહસ્તીએ ટીકા રચી છે, પણ તે ગહન હોવાથી એનો સાર હું રજુ કરું છું, આ ગંધહસ્તી તે શ્રી ભાસ્વામીના શિષ્ય અને તત્ત્વાર્થાધિગમશાસ્ત્રની ભાષ્યાનુસારિણી ટીકાના રચનારા શ્રી સિદ્ધસેનગણિ હોવા સંભવ છે. જો એમ હોય તો શ્રી શીલાંકસૂરિ આ ગણિની પછી થયેલા ગણી શકાય.

નાગાર્જુને ધર્મસંગ્રહમાં અને શ્રી સિદ્ધસેનગણિએ તત્ત્વાર્થની ટીકા (ભા. ૨, પૃ. ૬૭) માં જે પાંચ આનન્તર્ય પાપોનો વિષય ચર્ચો છે તે શ્રી શીલાંકસૂરિએ સૂચગડની ટીકાના ૨૧૫મા પત્રમાં આલેખ્યો છે. આ હકીકત પણ ઉપર્યુક્ત અનુમાન કરતાં વિચારાય તો ખોટું નહિ.

પાઈય (સં.પ્રાકૃત) ભાષામાં ^૧યઉપન્નમહાપુરિસચરિય નામનો ગ્રન્થ વિક્રમ સંવત્ ૮૨૫ માં રચાયેલો છે. એના કર્તા તરીકે શ્રી શીલાંકસૂરિનું નામ સૂચવાય છે. જો આ કથન વાસ્તવિક હોય તો આ ગ્રન્થ ઉપરથી એ જાણી શકાય છે કે શ્રી શીલાંકસૂરિનું ખરું નામ વિમલમતિ છે.

૧. આના આધારે શ્રી હેમચન્દ્રસૂરિએ ત્રિપણ્ણિશલાકાપુરુષચરિત્ર રચ્યાનું મનાય છે એ વાત ગમે તેમ હો, પણ આ ગ્રન્થ સત્વર પ્રસિદ્ધ થવો ઘટે, કેમકે પાઈયના અભ્યાસીઓ વધ્યા છે અને વિદ્યાપીઠ આવા પ્રાચીન ગ્રન્થોને પાઠ્યપુસ્તક તરીકે સ્થાન આપવા ઉન્નુક છે.

શ્રુતસાગર

20

દિસમ્બર-૨૦૧૫

કલિકાલસર્વજ્ઞ શ્રી હેમચન્દ્રસૂરિએ રચણાવલીની જે ટીકા રચી છે તેમાં ત્રણ સ્થળે શીલાંકનો ઉલ્લેખ છે. એ શીલાંક તે પ્રસ્તુત શીલાંકસૂરિ છે કે કેમ તે જાણવું બાકી રહે છે.

શ્રી શીલાંકસૂરિએ જીવસમાસની વૃત્તિ રચી છે અને તે ઉપલબ્ધ છે એમ જૈન સાહિત્યનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ (પૃ. ૧૮૧)માં ઉલ્લેખ છે તો શું આ હકીકત સાચી છે અને આ શ્રી શીલાંકસૂરિ તે આ લેખમાં નિર્દેશાયેલ સૂરિ છે?

આચારની ટીકાના ૩૧૭ અ પત્ર ઉપરથી જાણાય છે કે શ્રી શીલાંકસૂરિનું બીજું નામ તત્વાદિત્ય હતું. દાક્ષિણ્યચિહ્ન શ્રી ઉદ્યોતનસૂરિએ જે કુવલયમાલા લગભગ શકસંવત્ ૭૦૦માં રચી છે તેની પ્રશસ્તિમાં તત્ત્વાચરિયનો ઉલ્લેખ છે. આથી શ્રી જિનવિજયે એવી કલ્પના કરી છે કે તત્વાદિત્ય તે આ તત્ત્વાચરિય એટલે કે તત્ત્વાચાર્ય હોય. વળી એ જ પ્રશસ્તિમાં 'સીલંગવિઝલસાલો' એવો જે પ્રયોગ છે તેને શ્લેષાત્મક વિશેષણ ગણી તેઓ એ દ્વારા શ્રી શીલાંકસૂરિનો નિર્દેશ કરાયો છે એમ માને છે. પરંતુ આ. શ્રી આનંદસાગરસૂરિએ આ મંતવ્યની વિરુદ્ધ પોતાનો અભિપ્રાય વિસેસાવસ્સયની પ્રસ્તાવનામાં ઉચ્ચાર્યો છે. એની સવિસ્તર ચર્ચા કરવાનું અત્ર બની શકે તેમ નથી.

શ્રી શીલાંકસૂરિ તે વિક્રમસંવત્ ૮૦૨ માં 'અણહિલપુર પાટણ'ની સ્થાપના કરનારા વનરાજ યાવડાના ગુરુ તરીકે સુપ્રસિદ્ધ શીલગુણસૂરિ છે એમ કેટલાક માને છે.

આ માન્યતા શ્રી મુનિરત્નકૃત અમરચરિત્રને આભારી હોય એમ લાગે છે. પણ આ મંતવ્ય વાસ્તવિક હોવા વિષે શંકા રહે છે, કેમકે આચારની ટીકા વગેરેનો રચના-સમય વિચારતાં શ્રી શીલાંકસૂરિ વિક્રમસંવત્ ૮૦૭-૮૩૩ ની આસપાસમાં થયેલા ગણાય અને આ તો લગભગ સો વર્ષ પૂર્વેનો સમય છે.

શ્રી શીલાંકસૂરિને કેટલાક કોટ્યાચાર્ય ગણે છે એટલું જ નહિ પણ વીરસંવત્ ૧૧૧૫ એટલે કે વિક્રમસંવત્ ૬૪૫ની આસપાસ થયેલા શ્રી જિનભદ્રગણિના શિષ્ય માને છે. આ સંબંધમાં વિશેષ વિચાર કરાય તે પૂર્વે એ નોંધી લઈએ કે કોટ્યાચાર્ય એ શ્રી જિનભદ્રગણિના શિષ્ય નહિ, પરંતુ એના પ્રશિષ્ય-સંતાનીય કદાચ હોય એમ એ કોટ્યાચાર્યે રચેલી વિસેસાવસ્સયભાસની ટીકા જોતાં જાણાય છે, કેમકે ત્યાં પાઠભેદનો ઉલ્લેખ છે. આ કોટ્યાચાર્ય તે શ્રી શીલાંકસૂરિ નથી. પરંતુ શ્રી હરિભદ્રસૂરિના પૂર્વગામી છે એમ આ.શ્રી હરિભદ્રસૂરિએ અંબા, કૂખમાંડી વગેરેનો વિદ્યા તરીકે અને વિદ્યારાજ હરિણૈકમિષીનો મંત્ર તરીકે નિર્દેશ કર્યો છે, જ્યારે કોટ્યાચાર્યે કેવળ કૂખમાંડીનો વિદ્યા તરીકે અને હરિણૈકમિષીનો મંત્ર તરીકે ઉલ્લેખ કર્યો છે. આ પરત્વે વિશેષ ઊંડાપોહ કરવો જોઈએ, પણ તે આ લઘુ લેખમાં

બને તેમ નથી એટલે અહીં તો આટલો ઈસારો કરીશ અને સાથે સાથે ઉમેરીશ કે જેસલમેરની હસ્તલિખિત પ્રતિઓના સૂચીપત્ર^૧ (પૃ. ૧૮૧)માં આ મુજબ નિર્દેશ છે – “જિનભદ્રગણિક્ષમાશ્રમણપ્રારબ્ધા સમર્થિતા શ્રીકોટ્યાચાર્યવાદિ-(હરિ) ગણિમહત્તરેણ” સદ્ગત સી.ડી. દલાલે વાદિને બદલે વાહરિની કલ્પના કરી છે, પણ તે સાધાર જણાતી નથી, કેમકે પાટણના જૈન ભંડારોને લગતા સૂચીપત્રમાં વાદિનો જ ઉલ્લેખ છે. અત્ર એ પ્રશ્ન પૂછવાનું મન થાય છે કે ‘સમર્થિત’થી શું સમજવું? પ્રો. વેલનકરે આ સંબંધમાં જે એમ સૂચવ્યું છે કે કોટાચાર્યે શ્રી જિનભદ્રગણિને મદદ કરી હતી તે શું વાસ્તવિક છે?

શ્રી શીલાંકસૂરિએ સૂચગડની ટીકાના ૨૧૮ બ પત્રમાં જે નિમિત્તશાસ્ત્રનો નિર્દેશ કર્યો છે તેથી શું સમજવું એ પણ એક પ્રશ્ન છે. શું તેઓ નિમિત્તપાહુડને ઉદ્દેશીને આ કથન કરે છે?

આ પ્રમાણે શ્રી શીલાંકસૂરિ વિષે સમય અને સાધન અનુસાર^૨ આટલો ઊંડાપોહ કરી હવે હું વિરમું તે પૂર્વે એટલી સૂચના કરીશ કે એમણે જે પહેલાં બે અંગો ઉપર ટીકા રચી છે તેમાં આવતાં અવતરણો એકત્રિત કરાવાં જોઈએ અને તેનાં મૂલ નક્કી કરાવાં જોઈએ. સાથે સાથે ચઉપન્નમહાપુરિસચરિય સમીક્ષાત્મક પદ્ધતિપૂર્વક પ્રકાશિત થવું ઘટે. જો તેમ થશે તો શીલાંકસૂરિ તે કોણ એનો અંતિમ ઉત્તર આપી શકાશે.

(જૈન સત્યપ્રકાશ, વર્ષ-૭, અંક-૧-૨-૩માંથી સાભાર)

આઠ પ્રભાવક

પ્રવચન પ્રભાવક-વજ્રસ્વામી	ધર્મકથી-સર્વજ્ઞસૂરિ
વાદી-મલ્લવાદીદેવસૂરિ	નિમિત્તવેત્તા-ભદ્રબાહુસ્વામી
તપસ્વી-કાષ્ઠમુનિ	વિદ્યા-હેમચન્દ્રાચાર્ય
સિદ્ધ-પાદલિખતસૂરિ	કવિ-સિદ્ધસેનદિવાકરસૂરિ

૧. આમાં સૂચવાયું છે કે શ્રી જિનભદ્રગણિએ વિસેસાવસ્સયભાસ ઉપર પોતે જે ટીકા રચી છે તેની હસ્તલિખિત પ્રતિ ઉપલબ્ધ છે. જો એમ હોય તો એ સત્વર પ્રકાશિત થવી ઘટે.

૨. શ્રી શીલાંકસૂરિ અંગે “A History of the Canonical Literature of the Jainas”માં આમાંની પ્રાયઃ બધી બાબતો છુટી છવાયેલી મેં આલેખી છે. વિશેષમાં ત્યાં આચારના એક નષ્ઠ થયેલા અધ્યયની પણ ચર્ચા કરી છે, એટલે અંગ્રેજીમાં એ વિષય જાણવા ઈચ્છનારે આ અંગ્રેજી પુસ્તક જોવું.

आचार्य श्रीकैलाससागरसूरि ज्ञानमन्दिर में ग्रंथसूचना शोधपद्धति : एक परिचय

रामप्रकाश झा

कभी-कभी मात्र पुस्तक नाम से यह स्पष्ट नहीं हो पाता है कि उस पुस्तक में क्या-क्या है? परन्तु आचार्य श्रीकैलाससागरसूरि ज्ञानमन्दिर में मात्र पुस्तक नाम से शोध करने पर उस पुस्तक के अन्दर उपलब्ध समस्त विवरण क्षणमात्र में कम्प्यूटर-स्क्रीन पर प्रदर्शित हो जाता है, जिसे देखकर वाचक यह तय कर सकता है कि वह पुस्तक उसके लिए उपयोगी है या नहीं?

उदाहरण के लिए मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली से ई. २००७ में प्रकाशित एक पुस्तक का नाम है- “THAT WHICH IS” इस नाम से यह स्पष्ट नहीं हो पाता है कि इस पुस्तक में क्या-क्या है?

परन्तु आचार्य श्रीकैलाससागरसूरि ज्ञानमन्दिर के लायब्रेरी प्रोग्राम की पुस्तक शोधपद्धति में उस पुस्तक की शोध करने से क्षणमात्र में यह जानकारी प्राप्त हो जाती है कि इस पुस्तक में वाचक उमास्वाति के द्वारा रचित तत्त्वार्थाधिगमसूत्र का रोमन लिपि में लिप्यन्तरण है, जैनश्रावक ‘नथमल टाटिया’ के द्वारा किया गया उसका अंग्रेजी अनुवाद है तथा वाचक उमास्वाति के द्वारा ही किए गए तत्त्वार्थाधिगमसूत्र के स्वोपज्ञ भाष्य का भी अंग्रेजी अनुवाद है.

इस पुस्तक के सम्पादक ‘डॉ. सत्यरंजन बनर्जी’ हैं तथा इस पुस्तक की एक नकल पुस्तक संख्या W-३५९५७ पर उपलब्ध है, जिसका मूल्य ४५० रुपये है और यह पुस्तक सरस्वती पुस्तक भंडार अहमदाबाद से खरीदी गई है.

प्रकाशक आधारित शोध पद्धति : जब कोई वाचक किसी प्रकाशक का नाम लेकर आता है कि आपके पास अमुक प्रकाशक के द्वारा प्रकाशित कौन-कौन सी पुस्तकें हैं, वह हमें जानना है और उन पुस्तकों में से अपने लिए उपयुक्त पुस्तक चयन करना है. तो इस प्रकार की शोध करने की दो पद्धतियाँ हैं-

पहली पद्धति से लायब्रेरी प्रोग्राम के प्रकाशक वाले फिल्ड में उस प्रकाशक का नाम टाईप करके शोध करेंगे तो उस नाम के सभी प्रकाशक व उनके स्थान

के नाम कम्प्यूटर स्क्रीन पर आ जाएँगे. उन नामों के नीचे वाले फिल्ड में बहुत सारे टैब होते हैं, जिनमें मुख्य रूप से तीन टैब होते हैं- प्रकाशित पुस्तकें, दान में प्राप्त पुस्तकें तथा खरीद से प्राप्त पुस्तकें.

प्रकाशित पुस्तकों वाले टैब पर माउस से क्लिक करने से उस प्रकाशक के द्वारा प्रकाशित पुस्तकों की सूची देखने को मिलती है. इस सूची में पुस्तक का नाम, उसका भाग, उसकी आवृत्ति, उसका प्रकाशन वर्ष तथा उसकी पृष्ठ संख्या कम्प्यूटर स्क्रीन पर दर्शायी जाती है.

इसी प्रकार दान में प्राप्त व खरीदी गई पुस्तकों की सूची भी देखी जा सकती है. यदि किसी व्यक्ति ने संस्था में एक भी पुस्तक दान में या भेंटस्वरूप दी हो तो वह या उसके परिवार का कोई भी सदस्य, मित्रगण आदि कभी भी आचार्य श्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमन्दिर में आकर देख सकते हैं कि उन्होंने कब कौन-कौन सी पुस्तकें भेंट में दी थीं?

इसी प्रकार ज्ञानमन्दिर में किस पुस्तक विक्रेता से कब कौन-कौन सी पुस्तकें खरीदी गई थीं, इसकी सूचना भी क्षणभर में प्राप्त हो सकती है.

उपर्युक्त पद्धति से शोध करने पर माल पुस्तक का प्रकाशन सम्बन्धी विवरण ही देखा जा सकता है, परन्तु प्रकाशन माहिती में उपलब्ध शोधप्रपत्र में यदि प्रकाशक के खाने में माल प्रकाशक का नाम डालकर शोध किया जाए तो उस प्रकाशक के द्वारा प्रकाशित, पुस्तक का सम्पूर्ण विवरण देखा जा सकता है. जैसे-

उस पुस्तक के अन्दर स्थित पेटांकों की संख्या, उन पेटांकों में निहित कृतियों की सूचनाएँ, उस पुस्तक के सम्पादक, संशोधक, संकलनकार आदि का नाम, पुस्तक की भौतिक स्थिति, उस पुस्तक का नम्बर, उसका मूल्य, उस पुस्तक की दशा, जैसे श्रेष्ठ, मध्यम, जीर्ण और उस पुस्तक का प्राप्तिस्थल आदि.

उस पुस्तक में उपलब्ध कृतियों के नाम, उसके कर्त्ता का नाम, उसका स्वरूप मूल, टीका, अनुवादादि, उसका प्रकार गद्य-पद्यादि, उस कृति का आदिवाक्य, अन्तिमवाक्य तथा उसका परिमाण आदि देखा जा सकता है.

उदाहरण के लिए यदि किसी वाचक को पुस्तक का नाम, लेखक का नाम कुछ भी याद नहीं है, मात्र इतना ही याद है कि पुस्तक मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली से प्रकाशित हुई है।

इस परिस्थिति में प्रकाशन के शोध-प्रपत्र में प्रकाशक के नाम में मात्र मोतीलाल बनारसीदास और प्रकाशन स्थल में दिल्ली टाईप करके शोध करने से मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली से प्रकाशित सभी पुस्तकों की सम्पूर्ण सूचनाएँ कम्प्यूटर स्क्रीन पर देखने को मिलती हैं। यह सूची देखने से यदि वाचक की अपेक्षित पुस्तक इस सूची में होगी, तो वह तुरन्त मिल जाएगी।

विद्वान आधारित शोधपद्धति : विद्वान के मुख्य चार प्रकार हैं- १. कृति के कर्ता आदि, २. पुस्तक, मैगेजिन व मैगेजिन के लेखों के संपादक, संशोधक आदि, ३. हस्तप्रत के प्रतिलेखक आदि तथा ४. विद्वान की गुरुपरंपरा में गुरु आदि।

यदि कोई वाचक मात्र किसी विद्वान का नाम लेकर आता है कि आपके पास अमुक विद्वान के द्वारा रचित अथवा संपादित कौन-कौन सी पुस्तकें हैं, वह हमें जानना है और उन पुस्तकों में से अपने लिए उपयुक्त पुस्तकों का चयन करना है। इस प्रकार की शोध करने की भी दो पद्धतियाँ हैं-

पहली पद्धति से लायब्रेरी प्रोग्राम के विद्वान सूचना वाले शोधप्रपत्र में उस विद्वान का नाम टाईप करके शोध करेंगे तो उस नाम के सभी विद्वान कम्प्यूटर स्क्रीन पर आ जाएँगे। उन नामों के नीचे वाले फिल्ड में बहुत सारे टैब होते हैं, जिनमें मुख्य रूप से चार टैब होते हैं- कृति, प्रकाशन, हस्तप्रत तथा मैगेजिन-अंक। सामान्य रूप से शोध किए गए विद्वान के द्वारा रचित ग्रंथों की सूची देखने के लिए कृति वाले टैब पर माउस से क्लिक करने पर उस विद्वान के द्वारा रचित कृतियों की सूची देखने को मिलती है।

इस सूची में कृतियों के नाम, उसके कर्ता का नाम, उसका स्वरूप मूल, टीका, अनुवादादि, उसका प्रकार गद्य-पद्यादि, उस कृति का आदिवाक्य, अन्तिमवाक्य तथा उसका परिमाण दर्शाया जाता है।

(क्रमशः)

Rastrasant Acharyadev Shri Padmasagarsuriji M.S. has entered into 61st year of Sanyam Yatra

Rastrasant Acharyadev Shri Padmasagarsuriji Maharaj Saheb has entered into his 61th year of Sanyam Yatra (Diksha)

With the cheerful happiness, the grand occasion has been celebrated at Setellite Shwetambar Murti Pujak Sangh Ahmedabad, Dt. 28th Nov. 2015 & Tithi Kartik Krishna Paksha 3, Samvat 2072 on the occasion of 61th year of Sanyam Yatra (Diksha) (completion of 60th year of Sanyam Jivan Diksha) of Shri Shrutoddharak Param Pujya Rastrasant Acharyadev Shri Padmasagarsuriji Maharaj Saheb. On this soulful occasion, Sadhu-Sadhvi and many devoted people gathered from throughout India.

With the legacy of Guru-Vandan, the whole program has started. The whole atmosphere was surrounded with peace, soulful environment & bhakti geet-sangeet (music).

Pujya Acharya Shri Devendrasagarji Maharaj Saheb the mentioned that, Pujya Shri has done lot of work not only for Jain community but he served & guided the whole humanity & society constantly. Because of Pujya Shri's sweet and inspiring speech, many peoples life has changed completely.

Few incidents were told by Ganivarya Pujya Shri Prashantsagarji Maharaj Saheb, who is disciple of Pujya Shri. He mentioned that Pujya Shri has done many tasks for Jin-Shashan and has given his whole life for the betterment of Jin-Shashan. We cannot mention all work done by Pujya Shri over here and to understand his qualities, we must need his assistance and we must walk under the roof of his qualities.

Padmashri Dr. Kumarpal Desai mentioned on this occasion that Pujya Acharya Shri was fully devoted to his Guru that whatever great tasks Pujya Shri has completed, he has mentioned It is only because of the blessings of my Guru (mentor). Pujya Shri has established a great library at Koba by name of Acharya Shri Kailassagarsuriji Gyan Mandir and through this, Pujya Shri has

served the society and provided the long lasting river of Gyan (knowledge & wisdom). In Jainism, there is a specific place & time of Shri Hemchandracharya after the Great Lord Bhagwan Mahavir and that era was known by Hem-Yug. As the same, today's current time & year will be known by Padmasagar-Yug in times. For the betterment of Jin-Shashan, whatever task has been initiated by Pujya Shri, due to that now Pujya Shri has established himself as the best & greatest Jainacharya of ever.

Pujya Acharya Shri has mentioned in his holy speech with the qualities of Dikhsa Life that in this whole world, there is only one life which is totally without fear and that is sainthood (Sadhu-Jivan.) There is nothing with any Sadhu which can be theft or on which can be taxable. With this Sadhu-Jivan, a person can get the peace everywhere, either at the world or at out of the world. Without any fear, Sadhu-jivan is giving a great goal to a person and a person (soul) can get the desired result (goal) with the help of disciplined life (Sanyamit Jivan of Sadhu).

Pujya Acharya Shri mentioned in his holy speech, that in this whole world there is only one life which is completely without fear and that is Sadhu Jivan. A saint never has fear of getting robbed by thieves, because he has noting... Sadhu Jivan is a life to find the inner happiness of oneself. It is a holy journey to reach the ultimate destiny of a soul.

Pujya Acharya Shri said if we want happiness then we will have to follow the path shown by Lord Mahavir. He has shown us Ahimsa, Brotherhood, kindness etc. And by following the shown path a person can be a part of the upliftment of a person/society/nation. After getting the opportunity of being a human we have to take full benefits from it. It is a rare life that we have achieved after a long-long time and we cannot afford to just lose it. To know its real value we need to have a Guru.

On this occasion many well known people gave their presence and shared their kind feelings towards Acharya Shri.

All the invitees appreciated the extraordinary qualities of Pujya Shri's Simplicity, Caring nature, Sweet speech. Heart touching Kindness.

Pujya Shri mentioned that with the blessings & the words said & the path given by Lord Shri Bhagwan Mahavir, we can get the desired aim of our life. Lord Bhagwan Mahavir has given us message Kindness, Love, Brotherhood etc. and after implement all of these, a person, a nation & a society can be developed. We have got this life as a human being after many lives hence we must take a benefit of that. Who so ever lived a disciplined life (Sanyamit Jivan), they have received the unlimited happiness but the person who got stuck up in this life & world's desires so that person got the sorrow for many lives, hence to get success in our life, we must find a great Guru (mentor) and with his help & guidance, we should learn a procedure that how to get benefit of this soul as a human-being.

On this holy occasion, there are many well-known people arrived & they have expressed their views, like Smt. Urmilaben Patel, wife of Shri Chimanbhai Patel (Ex-Chief Minister, Gujarat), Shri Dashrathbhai Patel, Shri Hasmukhbhai Chudgar (Trustee of Setellite Shwetamber Murti Pujak Sangh Ahmedabad), Shri Dhaneshbhai Shah, Smt. Pritiben Nanavati etc. and others. Every speaker has mentioned about qualities of Pujya Shri's simplicity, caring nature, equality etc.

The Trustees of Setellite Shwetamber Murti Pujak Sangh Ahmedabad mentioned that in the period of Chaturmas, they were fully delighted with the speeches of Pujya Shri, this Chaturmas will be remembered forever by the Shri Sangh. Whatever we have got, that cannot be described in words. Shri Sangh requested Pujya Shri to give one more Chaturmas as in the presence of Pujya Shri, our life will be fulfilled with soulful happiness.

At the occasion of Sanyam Yatra's Smaran Yatra, the arrangements has been done by Shri Setellite Shwetamber Murti Pujak Sangh Ahmedabad for the devotees.

The whole function was completed in very peaceful & delightful and soulful environment.

राष्ट्रसन्त आचार्यदेव श्री पद्मसागरसूरीश्वरजी म. सा. का संयम यात्रा के ६१वें वर्ष में प्रवेश

श्रुतोद्धारक परम पूज्य राष्ट्रसन्त आचार्यदेव श्री पद्मसागरसूरीश्वरजी म. सा. के संयम जीवन का ६० वर्ष पूर्ण होने के उपलक्ष्य में सेटेलाइट श्वे. मू. पू. संघ, अहमदाबाद की ओर से कार्तिक कृष्णपक्ष ३ संवत् २०७२ तद्वृत्तार दिनांक २८ नवम्बर, २०१५ को संयम यात्रा की स्मरण यात्रा के रूप में भव्य समारोह के साथ मनाया गया. इस पावन अवसर पर पूज्य आचार्यश्री के शिष्य-प्रशिष्य, साधु-साध्वीजी भगवन्त एवं देश भर से पधारे हजारो गुरुभक्त उपस्थित हुए.

गुरु वन्दन के साथ स्मरण यात्रा कार्यक्रम का शुभारंभ किया गया. गुरुभक्ति एवं संयम की अनुमोदना से ओत-प्रोत गीत-संगीत से संपूर्ण वातावरण भक्तिमय बना रहा.

पूज्य आचार्य श्री देवेन्द्रसागरसूरीश्वरजी म. सा. ने पूज्यश्री के गुणों की चर्चा करते हुए कहा कि पूज्यश्री न केवल जैन समाज, बल्कि संपूर्ण मानव समाज के कल्याण हेतु सतत कार्य करते रहते हैं. इनकी मधुर वाणी एवं प्रभावक उपदेश से अनेक भव्यात्माओं का जीवन परिवर्तन हुआ है.

गुरु गुणानुवाद करते हुए पूज्यश्री के शिष्य पूज्य गणिवर्य श्री प्रशांतसागरजी म. सा. ने पूज्य आचार्यश्री के प्रभावशाली कार्यों का उल्लेख करते हुए कहा कि जिन शासन की उन्नति हेतु इन्होंने अपना संपूर्ण जीवन समर्पित कर दिया है. जिन शासन की उन्नति में इनके द्वारा किए गए कार्यों का पूर्णरूपेण उल्लेख करना शक्य नहीं है. इनके गुणों को जानने-समझने के लिए इनका सान्निध्य आवश्यक है.

पद्मश्री डॉ. कुमारपालभाई देसाई ने इस अवसर पर अपने उद्गार व्यक्त करते हुए कहा कि पूज्य आचार्यश्री अपने गुरु के प्रति इतने समर्पित रहे हैं कि इनके द्वारा आज तक जो भी कार्य हुआ है, उसमें इन्होंने अपने गुरु के नाम का ही उल्लेख किया है. इन्होंने कोबा में आचार्य श्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमन्दिर की स्थापना करके जैनाचार्यों द्वारा प्रदत्त ज्ञान की अविरल धारा को संरक्षित-संवर्द्धित कर श्रुतसेवा का अनूठा कार्य किया है. जैन जगत में भगवान महावीर

के बाद किसी जैनाचार्य के बाद यदि विशिष्ट काल रहा है तो वह है हेमचन्द्राचार्य का काल. उस युग को हेम युग के नाम से जाना जाता है. उसी प्रकार आज का जो समय है वह पद्मसागर युग के नाम से जाना जाएगा. जिन शासन के हित में इनके द्वारा किए जा रहे कार्यों के कारण पूज्यश्री जैन श्रमण परम्परा के महान जैनाचार्यों की श्रेणि में स्थापित हो गए हैं.

पूज्य आचार्यश्री ने अपने मंगल प्रवचन में साधुता के गुणों का उल्लेख करते हुए कहा कि इस संसार में एक मात्र साधुजीवन ही ऐसा जीवन है जिसमें किसी भी प्रकार का भय नहीं होता है. साधु के पास ऐसा कुछ भी नहीं होता जिसे चोर चुरा सके या राजा टैक्स ले सके. साधुजीवन एक उत्कृष्ट जीवन है जिसे इस लोक और परलोक दोनों जगह शांति ही शांति है. सांसारिक चिन्ता से मुक्त साधु बिना किसी भय के जीवन जीता है. अनेक भवों के संयमित जीवन के कारण ही आत्मा अपने चरम लक्ष्य की प्राप्ति कर सकता है.

पूज्यश्री ने कहा कि परमात्मा महावीर द्वारा बताए मार्ग पर चल कर ही हम अपने जीवन के चरम लक्ष्य को प्राप्त कर सकते हैं. भगवान महावीर ने हमें करुणा, दया, प्रेम, भाईचारा का संदेश दिया उनके इन्हीं संदेशों का पालन करने से ही व्यक्ति, समाज एवं राष्ट्र का उत्थान हो सकता है. बड़े पुण्योदय से हमें मानव तन मिला है इस अवसर का पूरा लाभ लेकर हम अपने जीवन को धन्य बना लें. जिसने संयमित जीवन जीया है उसने अनन्त सुख प्राप्त किया है, जो इस संसार में आसक्त हो गया वह जन्म जन्मातर दुःखमय जीवन जीता रहता है. इसलिए हमें अपने मानव जीवन को सफल बनाने हेतु किसी गुरु के शरण में जाकर आत्मा का उद्धार कैसे हो यह विधि सीखनी चाहिए.

इस पावन अवसर पर अनेक गणमान्य लोगों ने भी अपने उद्गार व्यक्त किए जिसमें गुजरात के पूर्व मुख्य मंत्री श्री चिमनभाई पटेल की धर्मपत्नि श्रीमती उर्मिलाबेन पटेल, श्री दशरथ पटेल, सेटेलाइट श्वे. मू. पू. संघ, अहमदाबाद के ट्रस्टी श्री हसमुखभाई चुडगर, श्री धनेशभाई शाह, श्रीमती प्रीतिबेन नानावटी आदि प्रमुख थे. सभी वक्ताओं ने पूज्य आचार्यश्रीजी की प्रभावकता, सरलता, वात्सल्यता, सार्वभौमिकता आदि का उल्लेख किया.

શ્રુતસાગર

30

દિસમ્બર-૨૦૧૫

સેટેલાઈટ શ્વે. મૂ. પૂ. સંઘ, અહમદાબાદ કે ટ્રસ્ટીશ્રીયોં ને ચાતુર્માસ કે મધ્ય પૂજ્યશ્રી દ્વારા દિઁ ગઁ પ્રવચનોં, ધાર્મિક અનુષ્ઠાનોં આદિ કા વર્ણન કરતે હુઁ કહા કિ હમ ધન્ય હો ગઁ. યહ ચાતુર્માસ હમારે શ્રીસંઘ કે લિઁ અવિસ્મરણીય રહેગા. હમને જો પાયા ઁસે શબ્દોં મેં વ્યક્ત નહીં કર સકતે હૈં. શ્રીસંઘ દ્વારા પૂજ્યશ્રી સે નિવેદન કિયા ગયા કિ આને વાલે નિકટ ભવિષ્ય મેં હમારે શ્રીસંઘ મેં ઁક ઁર ચાતુર્માસ કરને કી કૃપા કરેં. આપશ્રી કી ઁપસ્થિતિ સે હમારા જીવન ધન્ય હો ગયા હૈ.

સંયમ યાત્રા કી સ્મરણ યાત્રા કે પાવન અવસર પર પધારે હુઁ ગુરુભક્તોં હેતુ સેટેલાઈટ શ્વે. મૂ. પૂ. સંઘ, અહમદાબાદ દ્વારા સુન્દર સાધર્મિક વ્યવસ્થા કી ગઈ થી.

સઘી કાર્યક્રમ સંપૂર્ણ ધાર્મિક વાતાવરણ મેં સમ્પન્ન હુઁ.

અંતિમ ભાવોનું સંકલન

ઁલ્લા તીર્થંકર-મહાવીરસ્વામી	ઁલ્લા કેવલી-જંબુસ્વામી
ઁલ્લા મોક્ષગામી-જંબુસ્વામી	ઁલ્લા ૧૪ પૂર્વિ-ભદ્રબાહુસ્વામી
ઁલ્લા ચક્રવર્તી-બ્રહ્મદત્ત	ઁલ્લા વાસુદેવ-શ્રીકૃષ્ણ
ઁલ્લા બલદેવ-શ્રીબલભદ્ર	ઁલ્લા આચાર્ય-દુષ્પસહસૂરિ
ઁલ્લું સૂત્ર-દશવૈકાલિક	ઁલ્લા સાધ્વીજી-ફલ્ગુશ્રી
ઁલ્લા શ્રાવક-નાગશ્રી	ઁલ્લા શ્રાવિકા-સત્યશ્રી

તરવર સરવર સંતજન, યોથા વરસે મેહ,
પર ઁપકાર કારણે, યારો ધરિયા દેહ.

રાષ્ટ્રસંત આચાર્યદેવશ્રી પદ્મસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સા.નો સંયમયાત્રાના ૬૧મા વર્ષમાં ભવ્ય પ્રવેશ

શ્રુતોદ્ધારક પરમ પૂજ્ય રાષ્ટ્રસંત આચાર્યદેવ શ્રીપદ્મસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સા. ના દીક્ષા પર્યાયના ૬૦ વર્ષ પૂર્ણ થતાં ૬૧મા વર્ષના પ્રવેશની મંગલ પ્રભાતે સેટેલાઈટ શ્વે. મૂ. પૂ. સંઘ અમદાવાદ દ્વારા સંવત ૨૦૭૨ ના કાર્તિક વદ ૩, તા. ૨૮/૧૧/૨૦૧૫ ના રોજ શાનદાર ઉજવાણી કરવામાં આવી હતી. એમાં અનેક સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંત તથા દેશભરના વિવિધ સંઘો, જૈન-જૈનેતર ગુરુભક્તો મોટી સંખ્યામાં હાજર રહ્યા હતા.

ગુરુવંદન સાથે પ્રારંભ થયેલ સંયમ સ્મરણ યાત્રામાં ગુરુભક્તિસભર સંયમની સુવાસ પ્રસરાવતાં અને અનુમોદનામાં ઓત-પ્રોત કરનારા ગીત-સંગીતથી સમગ્ર વાતાવરણ ગુંજી ઉઠ્યું હતું.

પૂજ્ય આચાર્ય શ્રીદેવેન્દ્રસાગરસૂરીશ્વરજી મ. સા. પૂજ્યશ્રીના ગુણોની ચર્ચા કરતાં કહ્યું કે ગુરુદેવ માત્ર જૈન સમાજ જ નહીં, પરંતુ સમસ્ત માનવ સમાજના કલ્યાણ માટે સતત પ્રયત્નશીલ રહ્યા છે. તેમની મધુર વાણી અને પ્રભાવક પ્રવચનોથી કેટલાય લોકોના જીવન પરિવર્તન થઈ ગયા છે.

ગુરુ ગુણાનુવાદ કરતી વખતે પૂજ્યશ્રીના શિષ્ય પૂજ્ય ગણિવર્ચ શ્રીપ્રશાંતસાગરજી મ.સા. પૂજ્ય આચાર્ય ભગવંતશ્રીના પ્રભાવશાળી કાર્યોનો ઉલ્લેખ કરતા કહ્યું કે જિનશાસનની ઉન્નતી માટે એમણે સંપૂર્ણ જીવન સમર્પિત કરી દીધું છે. તેઓશ્રીએ જે જે કાર્યો કર્યા છે તેનું વર્ણન કરવું ઘણું અઘરું છે. તેઓશ્રીના જીવનને અને કાર્યોને જાણવા માટે તેમનું સાન્નિધ્ય જરૂરી છે.

પદ્મશ્રી ડૉ. કુમારપાલભાઈ દેસાઈએ આ પ્રસંગ પર પોતાના ઉદ્ગાર વ્યક્ત કરતા કહ્યું કે પૂજ્ય આચાર્યશ્રી પોતાના ગુરુ પ્રત્યે એટલા સમર્પિત છે કે તેમના દ્વારા અત્યાર સુધી જે પણ ઐતિહાસિક કાર્યો થયા છે, તેમાં પોતાનું નામ ક્યાંય ન રાખતાં ગુરુનું નામ આગળ રાખ્યું છે, તેનું જીવતું જાગતું ઉદાહરણ છે કોબામાં સ્થિત શ્રીકેલાસસાગરસૂરિ જ્ઞાનમંદિર. આ જ્ઞાનમંદિરની સ્થાપના કરીને આજ સુધી જૈનાચાર્યો દ્વારા પરંપરાગત ચાલી આવતી અવિરત જ્ઞાનધારા, ભારતીય જૈન-જૈનેતર સાહિત્ય સંસ્કૃતિને સંરક્ષિત-સંવર્ધિત કરી શ્રુતસેવાનું સાહિત્ય અને સંસ્કૃતિ સેવાનું આગવું કાર્ય કર્યું છે. જૈન જગતમાં ભગવાન મહાવીર પછી જેમ હેમચંદ્રાચાર્યનો કાલ હેમયુગ તરીકે ઓળખાયો તેમ આ કાલ આગળ જતાં પદ્મસાગર યુગ નામ થી ઓળખાશે. જિનશાસનના હિતમાં તેમના દ્વારા કરાતાં કાર્યોને લીધે પૂજ્યશ્રી જૈન શ્રમાણ પરમ્બપરાના મહાન જૈનાચાર્યોની શ્રેણિમાં સ્થાન પ્રાપ્ત કરી ચુક્યા છે.

શ્રુતસાગર

32

દિસમ્બર-૨૦૧૫

પૂજ્ય આચાર્ય ભગવંતે પોતાના મંગલ પ્રવચનમાં સાધુતાના ગુણોનું વર્ણન કરતાં કહ્યું કે આ સંસારમાં એક માત્ર સાધુજીવન જ એવું જીવન છે કે જેમાં કોઈ પણ પ્રકારનો ભય નથી હોતો. સાધુ પાસે એવું કંઈ પણ નથી હોતું કે જેને ચોર ચોરી શકે યા રાજા ટેકસ લઈ શકે. સાધુજીવન એક ઉત્કૃષ્ટ જીવન છે, જેને આ લોક અને પરલોક બન્ને જગ્યાએ શાંતિ જ શાંતિ છે. સાંસારિક ચિંતાથી મુક્ત સાધુ કોઈ પણ ભય વગર જીવન જીવતો હોય છે. અનેક ભવોના સંયમિત જીવન જીવ્યા પછી જ આત્મા પોતાના ચરમ લક્ષ્યની પ્રાપ્તિ કરી શકે છે.

પૂજ્યશ્રીએ કહ્યું કે પરમાત્મા મહાવીર દ્વારા બતાવેલ માર્ગ પર ચાલીને જ આપણે જીવનના ચરમ લક્ષ્યને પ્રાપ્ત કરી શકીશું. ભગવાન મહાવીરે આપણને કરુણા, દયા, પ્રેમ, ભાઈચારાનો સંદેશ આપ્યો છે, એ સંદેશનું પાલન કરવાથી જ વ્યક્તિ, સમાજ અને દેશનું ઉત્થાન થઈ શકે છે. મોટા પુણ્યોદયથી જ આપણને મનુષ્ય અવતાર મળ્યો છે. આ અવસરનો પુરે પુરો લાભ લઈને જીવનને ધન્ય બનાવીયે. જેણે સંયમિત જીવન જીવ્યું છે તેણે અનંત સુખ પ્રાપ્ત કર્યું છે. જે આ સંસારમાં આસક્ત થઈ જાય છે તે જન્મ-જન્માંતર સુધી દુઃખમય જીવન જીવતો રહે છે. એટલે આપણે માનવ જીવનને સફલ બનાવવા માટે કોઈ ગુરુના શરણે જઈ આત્માનો ઉદ્ધાર કેમ થાય તેની વિધિ સીખી લેવી જોઈયે.

આ પાવન પ્રસંગ પર અનેક ગણમાન્ય લોકોએ પણ પોતાના ઉદ્દગાર વ્યક્ત કર્યા હતા, જેમાં ગુજરાતના પૂર્વ મુખ્યમંત્રી શ્રી ચિમનભાઈ પટેલના ધર્મપત્ની શ્રીમતી ઉર્મિલાબેન પટેલ, શ્રીદેશરથ પટેલ, સેટેલાઈટ શ્રવે. મૂ. પૂ. સંઘ, અમદાવાદના પ્રમુખ શ્રી હસમુખભાઈ ચુડગર, ટ્રસ્ટીશ્રી ધનેશભાઈ શાહ, શ્રીમતી પ્રીતિબેન નાણાવટી આદિ હતા. બધાએ પૂજ્ય આચાર્યશ્રીજીની પ્રભાવકતા, સરલતા, વાત્સલ્યતા, સાર્વભૌમિકતા આદિનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો.

સેટેલાઈટ શ્રવે. મૂ. પૂ. સંઘ, અમદાવાદના ટ્રસ્ટીશ્રીઓએ ચાતુર્માસમાં પૂજ્યશ્રી દ્વારા અપાયેલ પ્રવચનો, ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો આદિ નું વર્ણન કરતા કહ્યું હતું કે અમે ધન્ય થઈ ગયા. આ ચાતુર્માસ અમારા સંઘ માટે અવિસ્મરણીય રહેશે. અમે જે પ્રાપ્ત કર્યું છે તેને શબ્દોમાં વ્યક્ત કરી શકાય તેમ નથી. શ્રીસંઘ દ્વારા પૂજ્યશ્રીને નિવેદન કરાયેલ કે આગામી નિકટ ભવિષ્યમાં અમારા શ્રીસંઘમાં ઓર એક ચાતુર્માસ કરવાની કૃપા કરશોજી. આપશ્રીની ઉપસ્થિતિથી અમારું જીવન ધન્ય થઈ ગયું છે.

સંયમ યાત્રાની સ્મરણ યાત્રાના પાવન અવસર પર પધારેલ ગુરુભક્તો માટે સેટેલાઈટ શ્રવે. મૂ. પૂ. સંઘ, અમદાવાદ દ્વારા સુંદર સાધાર્મિક વાત્સલ્યની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી હતી.

આખો કાર્યક્રમ સંપૂર્ણ ધાર્મિક વાતાવરણમય સંપન્ન થયો હતો.

पू. आचार्यश्री के संयमयात्रा के ६९वें वर्ष प्रवेश प्रसंग के उपलक्ष में

लाक्षणिक प्रवचनमुद्रा में
पूज्यश्री

पद्मश्री कुमारपालभाई
द्वारा गुरु गुणानुवाद

शिष्यवृंद के साथ
पू. गुरुदेवश्री

TITLE CODE : GUJ MUL 00578. SHRUTSAGAR (MONTHLY). POSTAL AT. GANDHINAGAR. ON
15TH OF EVERY MONTH. PRICE : RS. 15/- DATE OF PUBLICATION DEC- 2015

॥१॥ आजरहोमनमोहना। उमनेकज्जुबुंवारोवा
 आक्षरें। १। आ० सुगूणसनेहा साक्षजी। उमसं
 नदिजेबेहरे। २। आ० चालबुं चालबुसुंकरों। उम
 राषोमारिमामरें। ३। आ० संघआप्रघणंकरें। श्री
 कमाएसीवाएरे। ४। आ० वलउमुनिवरइमन
 एणबेएहवी। साधुनेनवकल्पीवीद्वारें। ५। आ० ध
 रीयाबुजोवेनही। एहवीरुडिसाक्षनीरीतरे। ६। आ
 जेहरे। हाहाऊंएमजाएती। एहवासाक्षनोंसोस
 धीरायरे। संवरदयावंतसाक्षजी। उमनेललील
 एपातलोदेशरें। एकचामासंइहांकरों। उमेज

प्रकाशक

श्री महावीर जैन आराधना केन्द्र

आचार्य श्री कैलाससागरसुरि ज्ञानमंदिर गांधीनगर ३८२००७
 फोन नं. (०७९) २३२७६२०४, २०५, २५२, फेक्स (०७९) २३२७६२४९

Website : www.kobatirth.org

email : gyanmandir@kobatirth.org

BOOK-POST / PRINTED MATTER

Printed and Published by : HIREN KISHORBHAI DOSHI, on behalf of SHRI MAHAVIR
 JAIN ARADHANA KENDRA, New Koba, Ta.&Dist. Gandhinagar, Pin-382007, Gujarat.

And **Printed at :** NAVPRABHAT PRINTING PRESS, 9, Punaji Industrial Estate,
 Dhobighat, Dudheshwar, Ahmedabad-380004 and **Published at :** SHRI MAHAVIR JAIN
 ARADHANA KENDRA, New Koba, Ta.&Dist. Gandhinagar, Pin-382007, Gujarat.

Editor : HIREN KISHORBHAI DOSHI